

1999. szeptember 11. - **Két éve halt meg Lady Di** (2. rész)

Szülei, hosszú procedúra után, hatéves korában elváltak. A négy gyermek a tárgyalásokon alku tárgyát képezte. A bíróság végül az apának ítélte a három nővért és a ma Dél-Afrikában élő fivért. Talán nem véletlen, hogy a Spencer fiú ilyen messzire ment a szülői háztól. Édesanyjuk vallási fanatizmusba menekült, apjuk új feleségével viszont enyhén szólva nem volt felhőtlen a gyermekek viszonya.

Diana a család többi tagjával nem ápolta a rokoni kapcsolatot. A nem éppen gondtalan családi háttér ismeretében arra törekedett, hogy ne kövesse ugyanazokat a viselkedésmintákat. Ez sajnos nem sikerült neki. Valószínűleg az sem véletlen, hogy miután a rosszul tanuló kisasszony otthagyta a számára kudarcélményt jelentő kitűnő svájci intézetet, segédóvónőként, gyermekfelügyelőként helyezkedett el. Családja megítéléséről még annyit, hogy a királynő az esküvő előtt levelet intézett Dianához, amelyben néhány jó tanáccsal látta el. Utolsónak arra kérte, hogy édesapját ne engedje tévékamera elé, ha azt akarja, hogy őt valaha is komolyan vegyék.

A meny és anyósa

II. Erzsébet titkos naplója szerint az első ebédmeghíváskor, 1981. január 1-jén a leendő anyós tesztelte a menyjelöltet: halkést is kért az asztalra, bár tudta, hogy hal nem szerepel a menüben. Kíváncsi volt, mihez kezd Diana a fölösleges szerszámokkal. A "vonzó, de nagyon bátorlalan lányka" ismerte az etikettet, megfelelt az első próbán, amelyet újabb vizsgák sorozata követett. De a fiatal leányt sem kellett féltetni, mert a bemutatkozó látogatáson sétálómagnó hallgatójával a fülében jelent meg. A királynő ezt írta naplójába: Szegény kislány - fogalmam sem volt róla, hogy süket.

Ekkor II. Erzsébet még úgy látja, hogy Diana "birtokában van a királyi feladathoz szükséges alapvető tulajdonságoknak". Valószínűleg hamar rájött, hogy tévedett.

Ő maga úgy emlékezett erre az időszakra, hogy egy 19 éves lány azt hiszi, hogy mindent tud, de később csüggedni kezdett. Ekkor viszont még sok támogatást kapott Károlytól. Amikor a fiatalok konfliktusai nyilvánvalóvá váltak, II. Erzsébet fölvetette, hogy Diana vegyen föl néhány meghökkenést keltő ruhát, így a sajtó azzal lesz elfoglalva, nem a házasságukkal...

A feleség és férje

1977-ben Károlyt meghívták a Spencer családhoz Sandringhambe, hétvégére. Ekkor ismerték meg egymást közelebbről. Károly a hírek szerint apja sürgető felszólítására nősült meg. Kapóra jött a baráti család hercegkisasszonya. Aki ugyan jóval fiatalabb, egy kicsit magasabb, nem is olyan tanult, de szolid és szerény. Jó anya lesz. És talán egyszer jó királyné.

Mint utóbb kiderült, Károly törököt fogott. A szőke angyalka az évek során nemcsak a királynői szerepbe tanult bele, hanem a sajtó visszajelzéseiből rájött, hogy a királyi ház legnépszerűbb tagja. Egy ilyen asszonnyal nem könnyű együtt élni. A walesi herceg előtt fölrémlett apja, Fülöp

helyzete: a családban az asszony viseli a kalapot. A koronáról nem is beszélve. Bár az ő esetében jogilag nem ugyanígy lett volna, a világ egyik legkedveltebb asszonyával együtt élni meglehetősen nagy teher.

Károly továbbra is annak a 18 éves lánynak tekintette feleségét, akit eljegyzett. Soha nem dicsérte, de ha hibázott - márpedig ez gyakran előfordult -, hűvös hangon korholta. Ez persze sok fájdalmat okozott a hercegnőnek. Pedig Diana arra törekedett, hogy sikerüljön a házasság, elszántan szerette férjét, és remélte, hogy kettejükből jó csapat lesz. Tudta, milyen veszélyekkel jár az, hogy ennyire kitünteti őket érdeklődésével a sajtó. A rájuk nehezedő rendkívüli médianyomásra egyikük sem volt fölkészülve.

Az első szülés utáni depresszió nyomasztóan hatott férjére és az egész családra. Megijedtek, mert ilyen még nem fordult elő. Mint ahogy az sem, hogy a környezetükben valaki nyilvánosan könnyezzen. Még inkább megdöbbenette Károlyt Diana öngyilkossági kísérlete. De nem értette meg. Senki nem figyelmeztette a segélykiáltás jelentőségére. Ugyancsak értetlenül állt felesége falánksága előtt. De az is lehet, hogy már másként érintette az érzelmeit. A házasságkötésük ötödik évfordulójára a királynőtől ajándékként kapott párizsi utat már külön tették meg a fiatalok. II. Erzsébet szívspecialistához fordult.

A négy fal között lejátszódott jelenetekről nem sokat tudhatunk, de amíg lehetett, igyekeztek a látszatot megőrizni. Ám eljött a nap, amikor a házon belül különköltöztek, aminek a híre persze kiszivárgott. Amikor megtudta, hogy férje ismét felvette a kapcsolatot Camilla Parker-Bowlesszel, eluralkodott rajta az önpusztítás vágya. A házon belül figyelmeztették, hogy tegye rendbe a házasságát. Kínos helyzetbe került. De úgy döntött, hogy hármuknak egy házasság túl zsúfolt. Kétségbeesésében menekült a lovasedző karjaiba.

A sajtó kedvence

A hercegnő kapcsolata a sajtóval korán kezdődött. A pimlicói Young England Kindergartenből kilépő tizenkilenc éves segédónnőt már akkor megtalálták a fotósok, amikor rendszeressé váltak a találkái Károlylyal. Eljegyzése idején a média érdeklődését még helyénvalónak értékeli, de a házasságkötés után minden megváltozott, hamar ő került a középpontba. Szokatlan volt, hogy nap nap után az újságok címlapjára kerül. Az esküvői felvételeken még integet is a kamerába, de a nevetős képek mellett egyre több morcos, szemrehányó tekintetű Di-fotó jelenik meg a lapokban.

Viszonyulása a sajtóhoz és a fotósokhoz kétértelmű lett. Hasonlított a sztárokhoz, mert a maga módján ő is exhibicionista volt: utolsó interjújában elmondta, azt szerette, ha jótékonykodás közben fényképezik. Az angol sajtót azzal vádolta, hogy ellenségesen viszonyul hozzá. Ez némi paranoiára enged következtetni, hiszen ha valakit a tenyerén hordott a sajtó, az éppen ő. Persze nemcsak jótékonykodását mutatta be, hanem botlásait, hibáit is. Egyszer például, hogy oldja a meglátogatott gyermekek feszültségét, azt találta mondani, hogy valamikor ő is olyan buta volt, mint egy deszkadarab. Elszólása főcímként járta be a világsajtót.

A bulvárlapok horribilis összegeket fizettek a fotókért, amelyeken Diana a földön ül, vagy éppen kiszáll egy autóból, repülőgépből. Középosztálytól fölfelé a fiatal lányok kötelező penzuma volt megtanulni, hogyan kell kilépni a kocsiból, hogy combjukból a legkevesebb látszódjék. A kamerák pedig Diana minden érkezésénél készen álltak a dokumentálásra. A hercegnőt ez eleinte nem érdekelte. "Lazasága" és a státusához nem illő szoknyahossz persze Károlynak is föltűnt.

Azon nem csodálkozhatunk, hogy a bulvársajtó tolakodása zavarta. De a sztárok életét

megkeserítő, gátlástalan és erőszakos lesifotósok kezelése hozzátartozik egy ilyen rangú személyiség tudományához. A magyar származású fotós is azt magyarázta, hogy a prominens személyiségek (és kísérei) pontosan tudják, miként kell lerázni a paparazzókat. Diana ennek a tudománynak szemlátomást híjával volt. A fotósok olyan esetről is beszámoltak, hogy igazi autós üldözés részesei voltak, amikor őket üldözte, sőt lökdöste Diana 140-es sebességnél. A The Independent munkatársnője hónapokkal a végzetes baleset előtt arról írt, hogy Diana élete a fotósok előli menekülésből áll, miattuk hajt bele a tilosba. Ennek rossz vége lesz, jósolta az újságíró.

A nagyasszony szerelmei

Minden pszichés történésnek megvan az előzménye. Ha szerelmünk tárgya elutasítja közeledésünket, kénytelenek vagyunk érzelmeinket másra átruházni. Arra, aki éppen kéznél van, mondjuk a lovasedzőre. De ő csak pótlék, a viszony fenntartása csak pótcselekvés. Diana ezt nem vette észre, és érzelmileg szinte föloldódott a - társadalmilag s mint kiderült, emberileg is - méltatlan szerelemben. Nem beszélve a belső konfliktusról és a vele járó, olykor agresszióba átcsapó feszültségről.

Gondoljunk csak bele: a világ legtöbbet fotózott asszonya titkos kapcsolatba keveredik egy katonatiszttal, a lovasoktatójával! A benne fölhalmozódó agresszív érzelmek egy részét önmaga ellen fordította. De mi lett a többivel? Talán Károly tudja. A frusztráció hasznos is lehet, mert megtanít bennünket alkalmazkodni és uralkodni teljesíthetetlen vágyaink fölött. Egy leendő királynénak nagyon magas konfliktustűrő képességgel kell rendelkeznie. Úgy tűnik, benne túl nagy volt a feszültség, amely olyan viselkedésre ragadtatta, amit a társadalom már nem tolerált. Pontosabban annak egy része: az udvar.

James Hewittel - az angol hadsereg öbölháborúban kitüntetett őrnagyával -, lovasedzőjével 1990 körül folytatott, ötéves viszonyáról a hercegnő maga is beszámolt. Igen, hűtlen voltam. Imádtam őt, szerelmes voltam belé, de rettenetesen csalódtam - mondta. Ez az, amit egy arisztokrata, horribile dictu, egy majdnem királyné nem tehet meg! A ponyvaregény-olvasónak a comtesse és az istállófiú szénapadláson megejtett légyottja ugrik be. Száznál több szerelmes levelében állítólag őszintén (és naivan, butácskán) legbensőbb gondjairól, érzéseiről, tépelődéseiről, házasságának felbomlásáról és családjáról is ír. Ez ugyebár szintén megengedhetetlen.

Dodi előtt ismerkedett meg Di egy pakisztáni szívsebésszel, dr. Hasnat Khannal, akinek kedvéért át akart térni az iszlám hitre. Akkoriban benne látta a biztos támaszt, aki mellett lehorgonyozhat. Előfordult, hogy Khan a Kensington-palotából hosszú telefonbeszélgetést folytatott pakisztáni hozzátartozóival. Diana türelme tíz perc után elfogyott, és zenét hallgatott, táncolni kezdett, hogy elvonja Khan figyelmét a beszélgetéstől. A viszony nem bizonyult szerencsésnek, és Diana 1997-es pakisztáni látogatása után két hónappal a sebész megszakította a kapcsolatot. Újabb visszautasítás és kudarc.

A hercegnő és Dodi rokonszenve hasonló élethelyzetükből és személyiségvonásaikból fakadhatott. Mindketten megszenvedték, meggyűlöltek a magányt, és alapvetően bizonytalanok voltak önmagukban. Mindez alkalmat adott a hasonló (belső) élmények hossz-szas, elmélyült megbeszélésére, a közös hang megtalálására, a mély érzelmek kialakulására.

Családjuk - az apák révén - régi barátságot ápolt. Az idősebb Al-Fayed, aki többek között a londoni Harrods áruház tulajdonosa, mintegy kétmilliárd fontnyi vagyon fölött rendelkezik, de angol konzervatív körökben ennek tisztázatlan eredetét emlegetik. Ezt látszik bizonyítani, hogy

amikor brit állampolgárságért folyamodott, valótlan adatokat közölt a bevándorlási hivatallal. Az ilyesmit az angolok nehezen bocsátják meg, így a harminc éve, angol feleséggel Nagy-Britanniában élő Mohamed azóta sem kapott állampolgárságot. A felső tízezernek tagja lehetett, de az uralkodó osztálynak nem.

Dodi apja első - Kashoggi lánnyal kötött - házasságából származott. Ő is svájci kollégiumba járt, majd angol katonai akadémiát végzett, de egyetlen parancsot sem adott ki, hanem üzletember és playboy lett. A film világa vonzotta, pontosabban a környékén számolatlanul előforduló hölgyek. Dianát is sikerült elkápráztatnia, akinél megfigyelhető, hogy általában nem az intellektus vonzotta. A (pár)választások pedig egyúttal értékválasztások is. A férfias ügyesség és bátorság (Hewitt), az egzotikus különlegesség (Khan), a pénz és a csillogás (Dodi) imponált neki elsősorban.

Ki volt Lady Di?

Milyen volt hát a szívek királynője, akivé leginkább szeretett volna válni, s ami sikerült is neki? Annyi biztos, hogy karizmatikus egyéniség volt. Imádott szerepelni, ha jótékonykodásáról tudósítottak, hercegnőként viszont szívesen visszahúzódott kastélyába. Bátran megérintette a leprásokat, megölelte az AIDS-betegeket, de nem tudott mit kezdeni az erőszakoskodókkal, menekült a magánéletét kutató sajtó elől. Akik csak a televízióban láthatták, emlékeznek jellegzetes neurotikus tartására, kissé előre hajtott fejére, kedvesen mosolygó arcára, lassú, kimért mozdulataira. De a másik Dianát is láthattuk, aki mérgesen utasítja el a tolakodó tévéseket, fotósokat, és igyekszik villámgyorsan egérutat nyerni.

Nem ismertük azonban ennek a kívül-belül egyaránt szép és érzékeny nőnek a négy fal között feltárolt személyiségét, a másik énjét. Amilyennek élete párja, családja, közeli munkatársai és nem utolsósorban kedvesei látták. Az önérzetes és házsártos, az eredetieskedő és dacos Dianát, aki sebezhető volt, de nem védekezett, nem tartott attól, hogy valóban megsérülhet. Aki türelmes volt a munkában, de türelmetlen önmagával és szeretteivel szemben. **Zétényi Zoltán**